

го производства, предусмотренного арбитражным процессуальным кодексом Российской Федерации. Анализируется способ, с применением которого происходит упрощение процедуры, а также характеристика тех категорий экономических споров, которые целесообразно рассматривать в порядке упрощенного производства. Высказываются предложения, направленные на оптимизацию порядка упрощенного производства.

Ключевые слова: арбитражное судопроизводство, хозяйственный процесс, упрощенное производство, средства доказывания, документы, судебное заседание.

Talykin E.A. Mechanism and conditions of the Summary of the arbitration proceedings Code of the Russian Federation: the possibility of using the Ukrainian proceedings. - Article

The article deals with the feasibility of the economic process in Ukraine experience of cases by summary procedure under the Arbitration Procedural Code of the Russian Federation. Examines the way in which the application is simplification and characterization of the categories of economic disputes, which should be viewed in a summary procedure. Makes suggestions to optimize the order of summary proceedings.

Keywords: arbitration proceedings, summary procedure, evidence, documents, hearing, economic process.

УДК 342.9

В.О. Терещенко,
*кандидат юридичних наук, директор юридичного
об'єднання «КАПІТАЛ ПРАВИС»*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В ЄС

Стаття присвячена дослідженню окремих особливостей наднаціональної підтримки права людини та громадянина на підприємництво в рамках Європейського Союзу. Розглядається система основних напрямків союзного забезпечення права на підприємництво та нормативно-правові акти, що їх регламентують.

Ключові слова: державна підтримка, економічна свобода, підприємництво.

Метою статті є дослідження окремих проблем та особливостей політики Європейського Союзу, що направлена на підтримку права кожної особи на підприємницьку діяльність у країнах-членах. Актуальність обраної теми є очевидною з огляду на те, що Україна обрала шлях євроінтеграції, в результаті мусить гармонізувати національне право з правом ЄС. Теоретичні і практичні питання забезпечення права кожного на підприємництво вже

багато десятиліть визнаються Союзом пріоритетними, відповідно, для нашої держави, з метою прискорення вступу до Євросоюзу потрібно, в першу чергу, переосмислити суть поняття «підприємництво» та розробити ефективні національні правові механізми забезпечення права на підприємницьку діяльність. Саме тому, дослідження позитивного досвіду оптимальної наддержавної (союзної) підтримки права на підприємництво в Європейському Союзі є в повній мірі актуальним для України.

Означене питання досі не підіймалося в сучасній науці, тому сприятиме досягненню поставленої мети в процесі наукового пошуку звернення до суміжних галузей права, а також вивчення положень основних нормативно-правових актів.

Необхідно відзначити, що рівень забезпечення права кожного на підприємництво в Європейському Союзі є одним із найуспішніших в світі, головним чином, в силу ефективної політики Союзу та держав-членів, що спрямована на вирішення та оптимізації цього питання

Питання забезпечення права кожного на підприємництво в ЄС було передбачено ще в ст. 43 Римського договору [1], що отримало форму правила «свободи установи», що полягало за своєю суттю у праві кожного розпочинати і продовжувати діяльність в якості особи, що займається самостійною діяльністю (тобто бізнесом), а також створювати і керувати підприємствами, зокрема, компаніями або фірмами в значенні п. 2 ст. 48 Договору на тих же умовах, що й встановлені для громадян тієї країни, де створена така установа. Вказану норму первинного законодавства ЄС пояснює і конкретизує ст. 7 Директиви N 89/667/ЕЕС від 21 грудня 1989 року [2], в якій пропонується так зване «альтернативне рішення»: країни-члени ЄС мають також можливість ввести в дію законодавство, яке дозволило б приватному підприємцю створити підприємство, відповідальність якого була б зведена до «суми, призначеної для реалізації статутної діяльності», що представляє собою щось схоже з крупним бізнесом, зобов'язання суб'єктів якого обмежені гарантією. Кожна з країн ЄС вправі також ввести обмеження для функціонування однієї особи в якості одноосібного учасника декількох товариств, а також вирішити питання про застосування вказаної Директиви до публічних компаній. Таким чином, цією Директивою, Євросоюз оптимізував ризики для фізичних осіб-підприємців та малих компаній, що представляють собою у сукупності групу малого підприємництва.

Разом з тим, варто зазначити, що рамках європейського регіонального права, першочергове місце в питанні забезпечення права кожного на підприємництво займає Регламент N 70/2001 від 12 січня 2001 року [3], яким встановлюються межі державного сприяння малим та середнім підприємствам та Європейська хартія малих підприємств [4].

В Регламенті N 70/2001, серед іншого, відзначається наступне: 1) до числа малих підприємств можуть бути віднесені ділові структури з числом зайнятих осіб до 50 чоловік, річним оборотом до 7 млн. євро і балансом до 5 млн. євро. Фірми з числом зайнятих менше 10 осіб вважаються «мікропідприємствам», проте саме вони становлять понад 90% загального числа

аналізованих учасників господарської діяльності; 2) державна підтримка ЄС дрібного і середнього бізнесу може надаватися з бюджетів будь-якого рівня і у всіх секторах господарства (крім вуглевидобутку, чорної металургії, сільського господарства, рибальства і суднобудування, де діють спеціальні схеми), але лише за проектами вартістю до 25 млн. євро і в обсязі до 15 млн. євро; 3) підтримка малого підприємництва може мати форму податкових, амортизаційних, кредитних, інвестиційних, консультативних, інфраструктурних, тарифних та інших пільг (субвенцій), що направляються як в основний капітал, так і в інші активи фірм-бенефіціарів; 4) «грант-елемент» підтримки (власне – субсидії) не може перевищувати 15% вартості проекту для малих і 7,5% для середніх фірм (таке правило незастосовне для регіонів, що відстають у своєму розвитку від середньоевропейського рівня); 5) орган, який компетентний надавати субсидії за проектом (чи понад передбачену норму) особам, що бажають зайнятися підприємницькою діяльністю чи вже реалізують право на підприємництво, виходить із кількості робочих місць, які планує створити підприємець; 6) витрати на зовнішній консалтинг для дрібних і середніх підприємств можуть відшкодуватися в розмірі 50%.

Щодо положень Європейської Хартії, то варто відмітити, що вже в преамбулі цього нормативно-правового акту наголошується, що малі підприємства є основою Європейської економіки, є ключовим джерелом робочих місць та благодатним ґрунтом для бізнесових ідей. Адекватність даної заяви підтверджується реальною практикою забезпечення Союзом права на підприємництво, зважаючи на те, що в Євросоюзі налічується 23 млн. малих та середніх підприємств, які забезпечують 70% зайнятості в приватному секторі, дають 57% загально обороту й 53% доданої вартості. Малі підприємства стали стимулом розвитку конкуренції в європейській економіці, змушують більш великі компанії покращувати ефективність виробництва та впроваджувати нові технології [Див. напр. 12, с. 57].

Саме виходячи із такого стану речей, учасники Хартії наголошують на тому, що зусилля Європи з відкриття нової економіки матимуть успіх, тільки якщо малий бізнес буде висунутий на перше місце в порядку денному, оскільки малі підприємства, як основа підприємництва в регіоні та як одна з основних рушійних сил інновацій, зайнятості, а також соціальної та локальної інтеграції до Європи, є найчутливішими до всіх змін в умовах підприємницької діяльності. Підприємці, що входять в сектор малого бізнесу перші страждають, якщо вони переобтяжені надмірною бюрократією (адміністративні бар'єри), та, відповідно, вони перші процвітають завдяки ініціативам зі зниження бюрократії й заохочення успіху.

Варто також звернути увагу на ту обставину, що окрім декларативних заяв про важливість малого підприємництва та забезпечення права на підприємництво, в Хартії також затверджуються основні принципи, зокрема:

1. Абстрактні (загальні принципи, що можна віднести до загально програмних і таких, що стосуються усіх союзних держав Євросоюзу (та можуть бути запозичені третіми державами), а саме наступні: 1) малі підпри-

емства здатні динамічно задовольняти нові потреби ринку та створювати робочі місця; 2) малі підприємства відіграють значну роль у сприянні соціальному та регіональному розвитку як структур ініціативних і дієвих; 3) підприємництво – це цінна та продуктивна навичка безпечної життєдіяльності на всіх рівнях відповідальності; 4) можливість невдач під час прояву ініціативи та взяття на себе ризиків, здебільшого повинно розглядатись як набуття досвіду.

2. Конкретні (принципи, що стосуються окремо суб'єкта, на яке направлений зміст принципу, а саме: на Європейський Союз (як такий, та держави-члени, що до нього входять). До таких принципів відносяться наступні:

1) навчання та професійна підготовка для підприємництва. Хартією вбачається необхідність виховування в Європі підприємницького духу і прищеплювання нових навичок з більш раннього віку ніж це передбачено на сьогодні: загальні знання з бізнесу та підприємництва мають викладатися на всіх навчальних рівнях. Більш того, передбачається, що певні бізнес-модулі мають стати основною складовою системи освіти на рівні середньої школи, а також у коледжах і університетах.

2) дешевше та швидше відкриття нової компанії, іншими словами: затвердження різних оптимізуючих правил і вдосконалення процедур в галузі підприємницької діяльності. В Хартії передбачається правило, відповідно до якого, витрати на відкриття нової компанії мають наближатися до аналогічних витрат найбільш конкурентоспроможних підприємств у світі. Поряд з цим, зазначається, що держави, в яких має місце довші та понад міру обтяжливі процедури реєстрації суб'єктів підприємництва, необхідно заохочувати, щоб вони наздогнали країни, в яких така реєстрація здійснюється найшвидше. Основою оптимізації процедури реєстрації осіб як суб'єктів підприємництва, на думку авторів Хартії, є розширення доступу до такої реєстрації через мережу Інтернет в режимі «он-лайн», як таке має місце в ряді цивілізованих держав.

3) досконалення законодавства та регулювання. Виходячи із важливості нормативно-правового регулювання реалізації права на підприємництво та самої підприємницької діяльності загалом, в Хартії передбачається вимога щодо вдосконалення відповідних правових норм європейського законодавства та національного законодавства європейських держав. Зокрема, наголошується на необхідності: оцінки у світлі успішного практичного досвіду національного законодавства; вивчення застосування бенчмаркінгу з метою зумовлення поліпшення поточної діяльності в ЄС; ревізії нових нормативно-правових актів на національному рівні та рівні Євросоюзу з погляду їхнього впливу на малі підприємства та підприємців; спрощення скрізь, де можливо, національних норм та норм Європейського Союзу; затвердження урядами зручних для використання форм адміністративних документів; законодавчої регламентації звільнення малих підприємств від певних обов'язків, передбачених нормативно-правовими актами; спро-

шення Єврокомісією законодавства у сфері конкуренції, щоб зменшити для малого бізнесу тягар дотримання законодавчих вимог.

4) наявність кваліфікації, іншими словами: організація навчання населення основам підприємницької діяльності, шляхом забезпечення навчальних закладів, доповненими програмами навчання власними силами, кваліфікації, адаптованої до потреб малого бізнесу, і проведення ними навчання та консультацій протягом усього життя.

5) поліпшення доступу в режимі «он-лайн», тобто: інформаційне забезпечення підприємництва. В Хартії наголошується на потребі спонукання публічної влади до розширення електронного зв'язку із сектором малого бізнесу, завдяки чому підприємці зможуть скоріше й з меншими витратами в режимі «он-лайн» отримувати консультації, звертатися з проханнями, подавати податкові декларації або отримувати просту інформацію.

6) більша вигода від єдиного ринку. В документі наголошується на важливості реформ в ЄС, що направлені на створення єдиного ринку, що прямо позитивно відображається на становищі підприємців. Таке «відображення» засноване на логічному висновку: відкриті кордони держав-членів Союзу для союзних підприємців – є одним з найефективніших способів забезпечення оптимальної реалізації особами своїх прав на підприємство. Поряд з цим, робиться застереження, що європейські та національні правила конкуренції повинні застосовуватися рішуче, щоб забезпечити малим підприємствам усі шанси виходити на нові ринки й конкурувати на справедливих умовах.

7) оподаткування та фінансові питання. Хартією передбачається, що система оподаткування малих підприємств повинна бути пристосована так, щоб вона зумовлювала успіх, сприяла започаткуванню нової справи, розширенню економічної діяльності малого бізнесу та створенню робочих місць, а також спрощувала створення та наступність малих підприємств. З метою реалізації поставленої проблеми, держави-члени повинні застосовувати найефективніші методи роботи у сфері оподаткування та персональної мотивації.

Хартією наголошується на тому, що підприємцям необхідні кошти «для перетворення їхніх честолюбних задумів на реальність», тому задля того, щоб поліпшити доступ малих підприємств до фінансових послуг потрібно: 1) визначити й усунути перешкоди у створенні загальноєвропейського ринку капіталу та у виконанні Плану дій у сфері фінансових послуг і Плану дій із запобігання ризикам капіталовкладень; 2) поліпшувати відносини між банківською системою та малими підприємствами шляхом створення належних умов доступу до кредитування та венчурного капіталу; 3) поліпшувати доступ до структурних фондів та підтримати ініціативи Європейського інвестиційного банку зі збільшення фінансування для нових та високотехнологічних підприємств, зокрема фондових інструментів.

8) посилення технологічного потенціалу малих підприємств. В Хартії наголошується на важливості вдосконалення існуючих програм, що спрямовані на поширення технологій серед малих підприємств, а також здат-

ність малого підприємства визначати, відбирати й адаптувати технології. Зокрема, передбачається вимога сприяння залученню малих підприємств до співробітництва з іншими фірмами на місцевому, національному, європейському та міжнародному рівнях, а також співробітництву між малими підприємствами, вищими навчальними закладами та науково-дослідними інститутами.

9) успішні моделі електронного бізнесу та найліпша підтримка малого бізнесу. Хартія закріплює вимогу до Єврокомісії та держав-членів ЄС щодо заохочення малих підприємств до використання найефективніших методів й адаптації успішних бізнес-моделей, які дають їм змогу дійсно процвітати в умовах нової економіки. Так, документом вбачається необхідність координації діяльності держав-членів ЄС та Євросоюзу загалом головним чином в процесі створення інформаційної системи та системи підтримки бізнесу, легкодоступних та зрозумілих мереж й послуг, що відповідають потребам підприємництва; забезпечення в межах ЄС широкого доступу до рекомендацій та підтримки з боку наставників і бізнесових спонсорів, зокрема за допомогою веб-сайтів, та використовуючи «Обсерваторію європейських малих та середніх підприємств».

10) міцніше та ефективніше представлення інтересів малих підприємств в ЄС та на національному рівні. В документі наголошується потреба перегляду того, як інтереси малого бізнесу представлені в ЄС та на національному рівні, зокрема шляхом соціального діалогу. Зокрема, передбачається вимога щодо оптимального руху до цих цілей, використовуючи відкритий спосіб координації національних стратегій у сфері підприємницької діяльності, серед іншого, шляхом використання «Багаторічної програми для підприємств і підприємництва», Кардіфський процес стосовно економічних реформ і Люксембурзький процес стосовно політики зайнятості, а також інші європейські програми та ініціативи. З метою ефективної реалізації поставленого завдання передбачається виконання щорічного моніторингу й оцінювання (за відповідний час порівняно з найліпшими у світі показниками) результатів на підставі доповідей Єврокомісії з відповідних питань на весняних саммітах.

Отже, підводячи підсумок всьому вищевикладеному варто відмітити, що основні нормативно-правові акти ЄС вказують на те, що ефективне забезпечення державою права кожного на підприємницьку діяльність можливе лише в комплексі дій, а саме дій, що на правлені на: організацію навчання та професійної підготовки для тих, хто бажаються займатись підприємництвом та суб'єктів підприємництва; затвердження різних оптимізуючих правил і вдосконалення процедур в галузі підприємницької діяльності (враховуючи існування виправданих адміністративних бар'єрів); удосконалення законодавства та державного регулювання підприємництва; інформаційне забезпечення підприємництва, головним чином, враховуючи можливість доступу до необхідної інформації через мережу Інтернет; вдосконалення політики єдиного ринку; оптимізацію податкового законодавства та створення сприятливого кредитного середовища; посилен-

ня технологічного потенціалу малих підприємств; створення успішних моделей електронного бізнесу та найліпшої підтримки в цьому малого бізнесу; міцніше та ефективніше представлення інтересів малих підприємств в ЄС та на національному рівні.

Література:

1. Treaty establishing the European Economic Community and connected documents. Luxembourg: Publishing Services of the European Communities. – 378 p.
2. Twelfth Council Directive EEC 89/667 of 21 December 1989 on single-member private limited liability companies. // Official journal of the European Communities, 1989, L395/40.
3. Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (notified under document number C(2003) 1422), (Text with EEA relevance) N 2003/361/EC. // Official Journal of the European Union, 2003, L 124/36.
4. Opinion of the Economic and Social Committee on the «European Charter for Small Enterprises» N 2002/C 48/04. // Official Journal of the European Communities, 2002, C 48/11.

Терешенко В.А. Отдельные проблемы правового механизма обеспечения права на предпринимательскую деятельность в ЕС. – Статья.

Статья посвящена исследованию отдельных особенностей наднациональной поддержки права человека и гражданина на предпринимательство в рамках Европейского Союза. Рассматривается система основных направлений союзного обеспечения права на предпринимательство и нормативно-правовые акты, которые их регламентируют.

Ключевые слова: государственная поддержка, экономическая свобода, предпринимательство.

Tereshenko V.A. Separate problems of legal mechanism of providing of right are on entrepreneurial activity in European Union. – Article.

The article is sanctified to research of separate features of above national support of human and citizen right on an enterprise within the framework of European Union. The system of basic directions of the allied providing of right is examined on an enterprise and normatively-legal acts, that they are regulated.

Key words: state support, economic freedom, enterprise.